

Zalaszentgrót

Nyomda:

Szentmihályi Nyomda, Zalaegerszeg

Tel.: 92/511-555

Szerkesztette:
Sámel József

Írta, fotózta:
Sámel József

Borítóterv, tipográfia, tördelés:
Kerkai Szilárd

**Kiadja Zalaszentgrót Önkormányzata
a várossá nyilvánítás 25. évfordulója alkalmából
8790 Zalaszentgrót, Dózsa u. 1.**

Felelős kiadó:
Császár József polgármester

Zalaszentgrót

Zalaszentgrót 2009

4 Zalaszentgrót

Polgármesteri köszöntő

Tisztelt Olvasó!

A huszonöt éve századikként várossá avatott Zalaszentgrót polgármestereként köszöntöm Önt, e sorok olvasóját. E kötet településünkéről szól, a jeles múltról, a jelenről, vagyis mindarról, melyből a jövőnk gyökerezik. Történelmére joggal lehet büszke városunk, akárcsak jelenére. Csodálatos természeti adottságai, számos egyedülálló értéke, nyugodtsága igazi rangot ad a Zala-völgyében fekvő településünknek, a térség központjának. Az itt lakók talán észre sem veszik mindezt, ám az ide látogató, „kívülálló” turisták szemében kincset rejt a táj. Épp úgy, mint egy séta a városban. Zalaszentgrót nem túl nagy település, ám látnivalókból, műemlékekből akad jócskán. A teljesség igénye nélkül, a Batthyány-kastély, a Kőhíd, a kisszentgróti Romtorony, a 250 esztendős római katolikus templom, a Kiskastély és múzeumi egytől-egyig értéket képviselnek. De ejthetünk szót a természet adta kiváltságokról is: a horgászat, a vadászat, a túrázás, a borbarátság szintén Zalaszentgrót ékköveinek számítanak. Akárcsak a termálfürdő, melynek medencéi igazi felüdülést kínálnak. A víz egyedülálló érték, ezt bizonyítja, hogy a fürdőt tápláló forrásból palackozzák az országszerte ismert és népszerű NaturAqua ásványvizet.

Remélem, soraimmal kedvet teremtettem ahhoz, hogy ne csak e sorok által ismerje meg, hanem személyesen is megtekintse Zalaszentgrótot, sétát tegyen a településünkön, visszatérő vendégként köszönthessük Önt, családját, ismerőseit, s minél többször mondhassuk: Isten hozta városunkban!

Zalaszentgrót, 2009. december

Császár József
polgármester

ZALASZENTGRÓT Belváros

1. Városháza	9. Városi Művelődési Központ
2. Rendőrség	10. Római katolikus templom
3. Posta	11. Sportcsarnok
4. Egészségügyi Központ	12. Bank
5. Gyógyszertár	13. Hotel
6. Buszállomás	14. Nyilvános telefon
7. Étterem	15. Evangélikus templom
8. Batthyány-kastély	

Természeti adottságok

Elég körülnézni, akár rövid sétát tenni ahhoz, hogy lássuk: Zalaszentgrót a természet ölen, szó szerint idilli környezetben, a Zala völgye szívében fekszik.

A Zalai-dombság a Dunántúli-dombság délnyugati része. Ezen alacsony földtörténeti harmad- és negyedkori kavicsos, löszös, homokos, agyagos vidéken terül el Zala megye. A lágy „Pannon-táj” mai arculatának kialakulására a római kor volt nagy hatással. Szelíd dombok, enyhe völgyhátak tekintenek az utazóra. A környéken két település között nincs akkora távolság, hogy a természet „elvaduljon”. Itt egy fehér falú présház, ott egy gondozott kukoricatábla, vagy almáskert, amott egy árnyékos erdő szegélye int. A Zala völgyében az ártéri füzesek, rétek és legelők vannak többségben.

Éghajlata a Földközi-tenger és az Alpok közelsége miatt nem szélsőséges. A kellemes, meleg nyarakat 800-900 mm csapadékot hozó ős és nem túl hideg tél követi. A tavasz különösen szép a környéken. Nemcsak az utakat szegélyező gyönyörű fáktól, hanem az erdőkben fehér lepelként

Zalaszentgrót, a 100. magyar város madártávlatból

Az aranyodi szőlőhegy a városból nézve

virágzó hóvirág és tőzike telepektől is. A dombhátak természetes növénytakarója a tölgy és a bükk erdő, foltokban megtalálható a szelídgesztenye és az illatos ciklámen. A környék állatvilága gazdag, az erdőkben rengeteg az őz, a szarvas, a vaddisznó, a róka. A Zala melletti mocsarakat, nádasokat a Balaton térségéből feljövő vízimadarak is látogatják.

A város folyója a Zala, mely a dombság keleti részének csapadékvízét vezeti be a Kis-Balatonba. Mivel a Balaton vízgyűjtőjéhez tartozik, különös figyelmet kell fordítani mindenkori tisztaságára. No meg azért is, hogy ha az itt élő emberek elfáradnak, horgászbótot vehessenek a kezükbe, kiülhessenek a vízpartra, vagy hátizsákot köthessenek és elindulhassanak a folyó mentén fel a dombra, egy hangulatos bortúrára. Aki mindezt megteszi, az elé egy szép Zala völgy tárul, benne Zalaszentgrót látványos városképével. Aki a térségbe látogat, annak nem szabad elmulasztania egy olyan kirándulást, melynek keretében megtekinti a kisváros és a környék látnivalóit, köztük a múlt ritka értékeit.

Zalaszentgrót régen...

Zalaszentgrót már az időszámításunk előtti időben is lakott volt. Ezt minden kétséget kizáróan igazolták az ásatások, melyek során csiszolt kőbalta, római kőkoporsók és különféle tárgyak kerültek elő. A szentgróti polgárvárosi homokbánya helyén egyesek feltételezése, például Darnay Kálmán szerint kelta település volt. A Zalaszentgróton talált sírok, kelta kardok, fegyverek, szerszámok, ékszerek mindenesetre az egykori lakók fejlett technikájáról és jó ízléséről tanúskodnak.

A kalocsai és a pécsi püspökök között 1083-ban létrejött püspök megyei határrendezés alkalmával Zalaszentgrótról Szent Gróth néven tesz említést a Pray-kódex. Az első okleveles említése 1247-ből származik, nevét Szentgerolt-nak írták az oklevélben, melyben az olvashatjuk, hogy Szentgróti Dénes négy telket, a Zala vízén egy két kerékre járó malmot és a szentgróti vám felét a türjei monostornak adományozta. 1247-ben már nem lehetett jelentéktelen település, ha birtokosa, a Türje nemzetségbeli Dénes magát megkülönböztetésül szentgrótinak nevezi és Holub József szerint IV. Béla 1265. november 25-én itt adta ki egyik oklevelét. A helység gyors fejlődését jelzi, hogy forrásai 1397-ben már mezővárosnak, oppidium-nak mondták és Szent Balázs napján országos vásárokat tar-

A Batthyány-kastély Zalaszentgrót történelmi jelképe

A kastély a park felől is fenséges látványt nyújt

tottak itt. A település – mint más Zalai helység is – nevét védőszentjéről, Szent Gellértről kapta. Gellért, latinul Gerardus, az évszázadok során az utólag Grót-tá alakult át. Ez azonban azt is jelenti, hogy a Szentgrót név csak a keresztény korban születhetett, ha a helységet védőszentje után nevezték el.

A település jelentőségét növelte, hogy a XII. században a Zala folyó által közrefogott szigeten, mocsártól védve felépült Szentgrót vára. Az 1897-ben kiadott Pallas nagylexikon 558. oldalán olvashatjuk: „Vára 1083 körül épült, Gellért püspök emlékére.” (Ezt egyes források cáfolják.)

A várat okleveles forrásaink 1299-ben említik először, tehát biztos, hogy az 1299 előtt már állott. Egyike megyénk legrégebb várainak, melyet a török veszedelem megnövekedésével erősítettek meg és lett egyre fontosabb véghely. Kardos Sámuel: Adatok Szent Gróth történetéhez című, 1897-ben Nagykanizsán kiadott munkájában az alábbiakat olvashatjuk a várról: „A szentgróti vár 600, részint lovas, részint gyalog szabadlegényekből álló őrséggel láttatott el, akik mivel saját költségükön éltek és katonáskodtak, minden országos adótól, sőt még a püspöki dézsmától is mentesek voltak.” A várhoz 1474-ben 9, 1663-ban már 14 falu tartozott, bár ezek a törökdúlás idején elszegényedett falvak voltak. A vár jelentőségére utal, hogy forrásaink Egerszeget, Kapornakot és Egervárt váracskának nevezik, Szentgrótot pedig következetesen erős várnak. (castrum

rax-nak). A mohácsi vész után az új földesurak, a Hagymássyak a várat nagyon megerősítették. Fő erősségét a Zala mocsarai jelentették. Kül-
ső erődítése olcsón előállítható és robotmunkával karbantartható palánk
volt, azaz facölöpök közé döngölt agyagfal, de bent két emeletes, fator-
nyos épület is volt, nagyon szerény, szinte puritán berendezéssel. A vár
őrsége nem volt nagy, de veszély esetén a város, vagy „hostat” legényei
csatlakoztak az őrséghez. A várról több korabeli ábrázolás maradt fenn,
említést érdemel a „Zalaszentgrót – vizivár látkép 1660-ból” – melynek
eredetije a bécsi Hadilevéltárban található.

A hostat palánkján kívül állott a középkori Kisutca, melynek ferences
temploma és kolostora a XIII. században épült és romos állapotban lévő
román stílusú tornya és a XV. Századi gótikus szentélye ma is megbecsült
műemlék. Ez a település már rendes úrbéri szolgálatra, robotra volt köte-
les, ezért nevezték „polgárvárosnak”, majd a szabadságharc után felvette
a Kisszentgrót nevet.

Az 1690-es években a várat elhanyagolták, egyszerű épületei főúri la-
kásoknak nem voltak alkalmasak, dűledezni kezdett. Helyébe építették a

A városi múzeum a település múltjából nyújt gazdag ízelítőt

A műemlék Kőhid

Batthyány földesurak 1767-ben a ma is fennálló pompás barokk kastélyt, mely ma általános iskola és diákotthonként funkcionál. A települést 1711-ben 73 család lakta, ha ugyanez évben 70 gazdát nem ragadott volna el a kolera, népesebb lett volna Kanizsánál és Keszthelynél is. 1767-ben a Mária Terézia féle urbárium ürügyén a földesuraknak sikerült rendszeres robotolásra, kilenced fizetésre és egyéb úrbéri szolgáltatásokra kényszeríteni a szentgrótiakat, ami a fejlődést akadályozta. A település azért mégis gyarapodott, mert kézműipara erős volt és fő mezőgazdasági terménye, a szőlő, mentes volt az úrbéri terhektől. A szentgróti bort a XVIII. Század elején a badacsonyival egy sorban emlegették. 1841-től kezdve Szent Grót virágzásnak indult. Különböző egyletek, mint az Olvasó Egylet, Casinó, stb. alakultak. Létesítésük körül az akkori földesúr, gróf Batthyány Károly és a Kehidán lakó „haza bölcse” Deák Ferenc buzgólkodtak. Követválasztáskor, tisztújításkor Deák Ferenc itt vendégeskedett.

1844-ben épült a díszes vámház és a nagyvendéglő, 1854-ben épült a jegyzőség, a Zala hidját pedig 1844-46 között rabok építették. Mint egy nagy vidék gócpontja, Zalaszentgrót az alkotmányos élet tényezőjeként is szerepelt Első képviselője 1848-ban Deák Ferenc volt. Politikai fontosságára a mezővárosnak onnan lehetett következtetni, hogy 1878-ban eltörölt járási szolgabíróságot 1887-ben ismét felállították. A kereskedelem és az ipar fejlesztése céljából mozgalom indult meg egy szárny vasút felépítésére Túrje és Szentgrót között. A kész vasutat 1892. január 27-én adták át a forgalomnak. A Zala völgyének termelői kezdeményezték a

zalavölgyi vasút megépítését, melyet 1895-ben meg is építettek. A vasúti munkálatok közben Zászló Ferenc, zalaszentgróti polgár szántóföldjén római sírokra akadtak. A vasút megindításakor négy vonat közlekedett naponta Túrje és Balatonszentgyörgy között. A vidéki uradalmakban a marhahízalás fellendült, az állatállományt könnyebben és olcsóbban lehetett elszállítani. Zalaszentgrót kereskedelmi fontosságára vall, hogy 8 marhafelhajtással egybekötött vására volt.

Az egykori mezőváros, nagyközség: Zalaszentgrót – a világháborúk során viszonylag kevés kárt szenvedett. 1945 után visszanyerte központi szerepét, s továbbiakban mint járási székhely funkcionált. A II. világháború után nagyarányú fejlődésnek indult, ez időszakban a szövetkezeti mozgalom hatalmas iramban fejlődött. Megemlíthetjük a mezőgazdaság, a szeszüzem, a borászat, a téglagyár, a textil- és faipar, s a zöldségfeldolgozás beindulását is. Mindez nem csupán Zalaszentgrótra, hanem a környékbeli településekre is kedvező hatással volt.

A rendszerváltás után a szövetkezetek felbomlottak, a lakosság ma ismét kezdi előtérbe helyezni a mezőgazdaságot, a szőlő- és gyümölcs-termesztést, több családi vállalkozás pedig az idegenforgalomra, a turizmusra helyezte a hangsúlyt.

1963. nevezetes dátum a település életében, ekkor csatolták hozzá Aranyodot és Tüskeszentpétert.

Az önkéntes tűzoltóság történelmi múltra tekint vissza

...és ma

1984-ben – Magyarország legújabb kori történetében századikként – városi rangot kapott Zalaszentgrót. A járások megszűntével jórészt elveszítette funkcióit, megszűnt a bíróság, a közjegyzőség, az ügyészség, a rendőrkapitányság, s számos más intézmény. Ezeket tulajdonképpen most kezdi újra visszakapni a város, melynek vezetése a minél szélesebb körű szolgáltatás biztosításának megteremtését tűzte ki célul.

A „megújuló” régió-központi szerepet egyébként bizonyítja, hogy a városban egyre több hivatal, intézmény működik. Beindult például az okmányiroda, de számos más szolgáltatást is a kisvárosban lehet elérni. Így egyebek között a munkaügyi kirendeltség, a közjegyző ügyfélfogadását.

Az Egészségügyi Központ szakrendelése nem csak Zalaszentgrót, hanem a huszonhárom környékbeli település lakosságát is ellátják, ahogy a központi orvosi ügyeletet is a városban vehetik igénybe a környék betegei. A városban két gyógyszertár működik. A Városi Művelődési Központ, Alapfokú Művészeti Iskola és Könyvtár tevékenysége szintén régiós sze-

A Kiskastély múzeumoknak és lakásoknak ad helyet

repet játszik, kihelyezett képzései, illetve bemutatói, rendezvényei egyaránt célozzák a környékbeli településeket. Zalaszentgrót a Zala-KAR Térségi Innovációs Kistérségi Társulás központja.

A településen 1992-től kezdődően céltudatos városszépítés kezdődött. Az önkormányzat elkészítette a város fejlesztési koncepcióját, melynek keretében a Városi Művelődési Központ Batthyány utcára néző oldalát egyedi stílusú üzletsorral építették be. Második ütemként elkészültek a Szent István tér különleges faépítményei, majd a Kis-Korona étterem, a volt Matáv Központ és a VMK közti területet rendezték. Itt 35 férőhelyes parkolót építettek ki, s természetesen e rész burkolatot és stílusos lámpatesteket is kapott. 1999-ben elkészült a főtér burkolata is, a régen parkolóként használt területet kőlapokkal „borították”, több helyütt pedig – jelképezve a magyarság történelmét, a hét vezér alakját jelképezve gránitcsillagokat helyeztek el. Ugyancsak ekkor készült el a tér Zala áruház felőli oldalán a szabadtéri színpad, mely a színházi előadásoktól kezdve a néptánc gáláig kiváló helyet biztosít a különféle rendezvények lebonyolítására. A teret ivóút díszíti, a helyi cégeknek, vállalkozóknak köszönhetően pedig díszes padok is készültek.

A település központjában a modern épületek is megtalálhatók

Amióta a régi, Zala-menti strand megszűnt a lakosság vágya a fürdő, melynek szükségességét a képviselő testület is elismerte. A városatyák úgy döntöttek, hogy belekezdnek a beruházásba, az objektum helyét – figyelembe véve a helyi adottságokat és a hatóságok előírásait – a Tüskeszentpéter melletti területen jelölték ki. A pályázati pénzek felhasználásával hamarosan megfűrt kútból bőséges hozammal 32 fokos meleg víz tört elő, mely a vizsgálatok szerint nem csupán fürdésre alkalmas, de ásványvízként is kiváló. Időközben elkészültek a Szent Gróth Termálfürdő és Szabadidőközpont részletes tervei is, az önkormányzat pedig pénzt különített el annak felépítésére. A pályázatok segítségével az első ütem, a szabadtéri fürdő 2001-ben készült el, majd hamarosan megépült a fedett rész is.

Ahogy az országosan is ritkaságszámba menő, leginkább a hortobágyi kilenclyukú hídhoz hasonlítható műemlék Kőhíd, úgy a Kiskastély is megújult. Utóbbiban városi és tűzoltómúzeum működik. Előbbi a tervek szerint a gyalogos és kerékpáros forgalmat vezeti majd a Termálfürdő és Szabadidőközpont felé.

Zalaszentgrót legújabb társasháza meghatározza a városképet

Séták a városban

A Zalaegerszeg, illetve a 76-os főút felől érkezőknek már messziről szemébe tűnik a Batthyány-kastély.

A csodálatos zalaszentgróti Batthyány-kastély helyén a Zala folyó által közrefogott kis szigetén valamikor vár állott. Ezt írásos forrás 1299-ben említi először, ám a vár már jóval korábban is állt.

A középkor folyamán a vár a Szentgróti és a beházasodott Berekszői Hagymási család közös birtoka, majd az évszázadok során – kalandos körülmények és harcok során – többször is tulajdonost cserél. A török a XVI-XVII. században néha ugyan igyekezett a várat megtámadni, elfoglalni azonban soha nem tudta. Valószínűleg azonban nem is akarta, komoly ostromra soha nem került sor. Kanizsa visszavétele (1690) után a zalai végvárrendszer sorsa megpecsételődött, feladata megszűnt, sőt, a bécsi udvar az erősödő kurucmozgalmak miatt a magyarországi várak zömének megsemmisítését is elrendelte, nehogy azok a felkelők kezére kerüljenek.

Így a megye várainak többségét felrobbantották, lebontották. A kisebb

A Batthyány-kastély a legismertebb a turisták körében

A Templom teret szökőkút teszi hangulatossá

palánkváraknak azonban elég volt az is, hogy sorsukra hagyták őket, hiszen az állandó karbantartást igénylő föld-fa szerkezetű erődítmények rövid idő alatt maguktól is összedőltek. Szentgrót vára azonban nem jutott erre a sorsra, hiszen ekkor Batthyány II. Ádámnak, Kanizsa visszafoglalójának tulajdona volt. Így ha békés célokra is, de használatban maradt a XVIII. századra is. Sőt, 1704-ben mind „erős hely”-et említik a források.

A középkori erődítmény azonban e század közepére már aligha töltötte volna be a kor igényeinek, követelményeinek, kényelmének megfelelő lakhely funkcióját, ezért 1767-ben Batthyány Imre lebontatta és a ma is látható kastélyt építtette a helyére. A Zala folyó szigetén, a várostól nyugat felé kivezető útról északra főhomlokzattal a Zala főágával párhuzamosan áll a kastély épülete, mely fekvésénél fogva meghatározó jelleggel bír a tájra. A mellette lévő, ma már használaton kívüli, 1846-ban épített műemlék híddal és az egykori 22 holdnyi díszpark megmaradt részével, melyben néhány védett platán és tiszafa idézi csak az egykori kert népszerűségét. A kastély – mely nyugati irányból valóssággal zárja a várost – keleti homlokzatán a következő felirat olvasható.

sIC eX annosIS sVrgVnt noVa teCta rVInIs Haec sI non pLaCent, faC
Meliora, LICet
MCCCCCCLLLXIII

Vagyis: „Így emelődnek a régi romok üde épületekké, ha nem tetszik az új, rakjál mást helyébe.” (A nagybetűk római számértékéből az építési évszámot kapjuk meg.)

A kastély copf stílusban téglából épült, U alakú épület. Az oldalszárnyak végén egy-egy félkör alakú toronnyal. Egy emeletes épület, fő homlokzatán 7 + 3 + 7 ablakkal, az oldalhomlokzatok 12 tengelyesek. Középrizikója timpanonos, manzárdtetős megoldás. Építészetileg a főszárny egységes. Az emeleti részt foglalják el az egykori lakószobák, a díszterem pedig a közép-rizalitban van. Ennek három ablaka nyugat felé néz, ahogy a kétkaros lépcsőház is. Az udvari homlokzathoz erkély csatlakozik. Az emelet délnyugati sarkában helyezkedik el az egykori könyvtárterem, melyet egy pillér és két félpillér oszt két részre. A földszinten egykor a cselédség szobái és a kiszolgáló létesítmények voltak. Az épület északi szárnyát alapincézték. A copf stílusú kastély tömegében, szerkeze-

A régi épületek sorra megújultak az elmúlt évtizedekben

tében és stílusában az építési évszámnál korábbi magyar kastélyformára, a gödöllői típusra utal, melyek általában 1740 és 1770 között épültek. A kastély – melynek építésére vonatkozóan nincs írásos forrás – vagy ennek a típusnak egy nagyon kései képviselője, vagy az építkezést jóval előbb megkezdték, és egy korábbi, már nagy vonalakban kész munkát fejeztek be 1787-ben. Az építészek mindenesetre jól oldották meg a feladatot, hiszen a szemlélő egy egységes, jól szerkesztett, harmonikus épület áll.

Az 1800-as évek elején birtokosai reneszánsz stílusú ajtókkal, bútorokkal gazdagították, melyek egy része jelenleg is megtalálható az épületben. Említésre méltó a könyvtárszoba tölgyfa ajtaja, melyre egy itáliai mester ókori bölcsék fejéit faragta.

A kastély utolsó tulajdonosai a Károlyi grófok voltak, akik az utolsó pillanatban menekültek el. A család emlékét azonban ők is maradandóan megörökítették egy 11 ágú hercegi koronás címerképében, mely a nyugati homlokzaton díszlik, a következő latin nyelvű felirat olvasható rajta:

„FID ET VIRTUTE QVERE” azaz
„Hittel és reménnyel szerezz hírnevet.”

A kastélyt a háború vége előtt katonaság szállta meg, a berendezések nagy részét ők, s a lakosság hordták el. 1947. március 21-én a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium kezelésébe vette az állam Károlyi Györgytől, általános iskolai tanulóotthon céljára. 1984-ben megkezdődött az épület felújítása, mely négy évig tartott, s mintegy 42 millió forintba került. Ennek eredményeképpen egy csodálatos kastélyban tehet látogatást az, aki Zalaszentgrótra látogat.

Zalaszentgrót egyik éke a kisszentgróti városrészben álló Romtorony, mely régi kolostor romjaiból maradt meg.

A Romtorony, vagy Csonka torony egykori hatalmas épületéből mára kevés maradt, de azt is mondhatnánk, hogy Kisszentgrót valamikori három templomának összes, ma fellelhető maradványa áll a parkban. Merthogy a korabeli leírások szerint a településen három templomban is hirdették Isten ígését. Ahogy a plébánián található korabeli feljegyzések fogalmaznak: „A hívek ajkán élő hagyomány szerint plébániánkban különösen Szentgróth külsővárosában régente három templom létezett. A város északi részén, melynek romjai ma is láthatók, zárdájával együtt a vörös barátokénak lenni mondtatik. Ki építtette a kolostort és melyik

A kisszentgróti Romtorony a város egyik legrégebbi műemléke

tott harang állványnak az egyik torony, melynek oldalfala romjain levő oszlopok világosan mutatják a templom gótikus voltát.” A század elején egyébként még több fala állt a templomnak, ám a lakosság építkezései elnyelték a rengeteg követ és téglát. Az épület olyannyira fogyott, hogy rendeletben kellett megtiltani annak bontását...

A szóbeszéd szerint az egykori kolostor alatt még ma is megvannak a régi pincék, ezt bizonyítja a kongó hang, melyet a torony közvetlen környezetében, illetve az országúton hallani lehet. Az épület előtti betonlapok amúgy sírokat rejtenek, egy néhány esztendővel ezelőtti feltárás során számos emberi csontváz került elő a földről. A szakemberek szerint a templom körül valamikor temető volt.

A második templomról állítják a hívek, hogy az a város (ma városrész) közepén volt. „E régi hagyományt bebizonyítani látszik az, hogy 1840-ben Pál Ferenc udvarában vermet ásván, a föld alatt falakra akadtak és találtak egy kriptát is, melyben emberi csontokat találtak. A fal-téglákból építette a tulajdonos a házát, szőleiben a pincéit, sőt, másnak is juttatott belőle. Hihetőleg ez volt a plébániatemplom, mert a közbeszéd szerint ez önálló szentegyház volt.” Bár a régi öregek azt mondják, hogy apáik, nagyapáik még látták ezt az épületet, mára semmi nem

évben? Adatok híján nem tudjuk. Ha csakugyan a Templomosoké volt, úgy a 1312-ben mint e szerzeteltöröltetése évében azok kezéből kiesett, s más rend kezébe jött. Nem tudjuk pontosan. A templom és zárda a török háború idejében pusztulásnak indult, még a múlt század vége felé állott a templom mindkét tornya, sőt a templom falai is a boltozatokkal együtt. Azonban Gróf Batthyányi Ferenc lebontatta, köveiből, tégláiból épült az urasági major és istálló, a zárda épületeinek anyaga pedig mint beszélik a mostani plébániatemplom falaihoz építetett. A polgárvárosi lakosok folyamodására meghagyatott

látszik belőle, sőt megmaradt falromjait is nyomtalanul elnyelte a föld. A harmadik templomról azt állítják, hogy a város alsó végén lett volna, szintén kolostorhoz csatolva. „Annyira közbeszéd ez, hogy szinte alig van an polgárvárosi ember, aki a helyet meg nem tudná mutatni. Tudniillik, az úgynevezett Bödör malom mellett volt. Németh Ferenc 82 éves öreg erősen bizonyítja, hogy gyermek korában, midőn fát szedni járt e helyre, elégszer látta az akkor meglévő sáncokat, melyekről őseitől hallotta, hogy az zárdakerítés volt. A sáncon belül gyöppel kirakott különféle figurák akkor még igen kiemelkedőek voltak, s talált téglákat is melyekről az öregek azt mesélték, hogy a hajdani templom és klostrom maradványai. Sajnos, hogy megmondani nem tudjuk, kiké lehetett...”

Kisszentgróton tehát a középkorban igen élénk hitélet folyt. Napjainkban szintén vallásos a lakossága, ám hosszú időn át a szentgróti nagytemplomba kellett járniuk misére, merthogy a városrészben – „hűtlenül” a régi időkhöz – sokáig nem volt templom. Bizderi János szentgróti főesperes-plébánosnak köszönhetően azonban az egykori egyházi épületből – mely évtizedeken át iskolaként működött – a lakosság legnagyobb öröme néhány esztendeje sikerült formás kis templomot kialakítani.

Az új épület, Kisszentgrót negyedik temploma melyben látható a Fatimai Szűzanya szobra, s tiszteletére minden hónap 13-án misét celebrálnak, a Romtoronnyal majdnem szemben áll. Látványuk a városrész történelmét idézi...

A zalaszentgróti templom a város közepén áll; a patinás épületben látható szobrok, festmények a hívők és a művészettörténet számára egyaránt igazi értéket képviselnek.

A Historia Domus írja:”A szentgróti plébánia házánk egyik legrégebb plébániái közé tartozik, a 14. századból. A régi plébániáról ma nincsenek adataink, a törököknek hazánkban dűlása és pusztító keze Szala völgyére is kiterjedvén

A 250 éves katolikus templom a Szentháromság szoborral

A templomban látható Szent Ince vértanú múmiája

Az épület minden része gazdagon díszített

Sz.Gróthot igen érzékenyen sújtotta. Elpusztult plébániánknak további 150 évnél csak romjai voltak, régi dicsősége homályba borítva gyász és siralom volt a sorsa, míg az isteni gondviselés megelégette a próbát és 1715-ben Volkra püspökünk idejében dicsőbb virágzásra ismét előállott, mint földbe vetett mag, mely újra kikel, hogy százszoros gyümölcsöt teremjen...”

Vagyis Volkra János püspök intézkedése nyomán újra plébánia alakult Szentgróton. Az addigi anyatemplomként szolgált kis szentegyház – mely 1753-ig a luteránusoké volt – szétbontották és felhasználva annak tégláit, helyére épült a mostani templom. Mi-

vel a talaj vizenyős volt, erős tölgy és berekfa cölöpöket vertek a földbe, s ezekre rakták az alapköveket. Az építéshez szükséges téglát a hagyomány szerint az elpusztult kolostorból szedték, a többletet és a pénzt gróf Batthyány Imre vallásos bőkezűsége adta. A nép napszámos munkával járult hozzá a templom felépítéséhez. Az épület 1758-ban készült el, s Szent Imre herceg tiszteletére szentelték fel. Kereszt alakul épült, eredeti tornyát 1845-ben egy szélvihar nagyon megrongálta és Batthyány Károly javíttatta ki. (1892-ben egyébként a torony teljesen ledőlt egy másik vihar következtében, a jelenlegi akkor épült ideiglenesen a hármas hagymakupola helyett.) Eleinte sok ablakú volt a templom, később gyakorlatias szempontok miatt ezek jó részét beépítették. A sekrestye később készült, a toronyórát azonban szintén a kegyúrnak köszönhette a templom.

Az épületben 14 féloszlop emelkedik, ezeken nyugszik a hármas boltozat: három kupola, cirádákkal díszítve. A szentély – melynek oldalfalain Szent István és Szent László barokk szobrai helyezték el – homlokzatán gróf Batthyány család címere és a templomépítés évszámla látható. Előtte Szent József és Szent Anna oltárai láthatóak, de ezek már a 19. századból származnak.

A Madonna-szobor, a templom egyik híressége

A plébánia épülete

A város névadója, Szent Gellért szobra

A katolikus templomot szentek szobrai veszik körül

A szentély boltozata merészebb csúcsos ívekből áll, díszítésekkel. Eleinte fehérre meszelték, csak a szentélyt festették vörösre, hogy a rajta lévő cirádák és az évszám kitűnjenek.

A főoltár igazi rokokó stílusú mestermű. Legfelül gazdagon aranyozott dicsfényben látható a Szentháromság és egy Istennek fából faragott képe, körülvéve imádó angyalokkal. Az oltárkép Szent Imrét ábrázolja, festője valószínűleg Sambach Gáspár bécsi udvari festő, Donner tanítványa. Az oldalhajó mint kápolna szerepel, oltárképe Szűz Mária fogantatását ábrázolja. Itt látható egy gyönyörű faragvány, aranyozott üvegtáblás fakoporsó, melyben Szent Ince vértanú egész csontváza nyugszik. E „kincset” 1766-ban Kelemen pápától kapta a templom. Jelenlegi öltönyét a grazi orsolyita apácák készítették 2 év alatt, a koporsó is onnan származik, s 1769-ben kerül Szentgrótra.

A templom hajójában oldalt áll a fájdalmas szűz oltára, mely egykorú a templommal, mert díszítése, színezete megegyezik a templom díszítményeivel. Tabernakuluma tetején áll Szent Imre ereklyéje. Az északi falon kapott helyet a szószék, mely fából készül, t aranyozott faragványokkal, s három domborképpel díszítették. A kórus teljes egészében fából készült,

Szoborcsoport a Szent István téren

A Városi Művelődési Központ, Könyvtár és Művészeti Iskola

Hangulatossá teszik a városképet a zsalugáteres épületek

zöldmárvány színű, aranyozott mintákkal. A kóruson először egy 1866-ban készült orgonát állítottak fel, a sekrestye fölött pedig egy oratóriumot a grófi család számára.

A főbejáratnál balra található a zalaszentgróti Madonna fából készült szobra, karján a kisdéd Jézussal, ez a mű a 14. századból való.

A főajtó bejáratánál balról barokk Mária-szobrot, jobbról pedig a lengyel leszármazottak által adományozott szenteltvíztartót láthatja az aki a templomba lép.

Szent Flórián szobra a templom mellett áll

Az evangélikus templom és imaház 1912-ben épült

Az evangélikus templom és a mellette lévő imaház a 2000. évben teljesen megújult, a szentelést a millenium keretében tartották.

Zalaszentgrót evangélikus gyülekezetéről a legrégebbi feljegyzés 1695-ből való, mely szerint Szentgrót anyaegyház. Az ellenreformáció korában ugyan eltűntek az evangélikusok, ám a Türelmi Rendelet után újra megjelentek. Így 1784 után tovább élt a gyülekezet.

1839-ben közadakozásból épületet is vásároltak, majd óriási szervezés után 1912-ben az imaházból kialakították a mai templomot. Hamarosan két – egy 183 és egy 349 kilogrammos harangot vásároltak a toronyba, majd megépítették az imaházat. 1942-ben orgonával gazdagodott a templom, melyben élénk hitélet folyt.

A városba látogatók egyedi építészeti megoldásokkal találkozhatnak

Deák Ferenc mellszobra a polgármesteri hivatal előtt

A rendőrség jellegzetes épülete a Dózsa György utcában

A helyi önkormányzat épülete

Az idő azonban múlt, 1966-ban renoválni kellett az épületet, a munka 1971-ig tartott. A rekonstrukciós előkészületek 1995-ben kezdődtek meg újra, a kis templom és a mellette álló imaház új tetőt kapott, az épületet színezték.

Az úgynevezett Kőhidat rögtön észreveszi a városba érkező idegen.

A hidat 1846-ban építették, így Magyarország egyik legrégebbi kőhídja. Négynyílásos, téglaboltozatos, 43 méter hosszú, 6,5 méter széles. A közúti forgalom 1975-ig használhatta a hidat, melynek állaga azóta folyamatosan romlik. Az önkormányzat döntött ugyan a felújításról, ám az építmény állami tulajdonú, így annak rekonstrukciójára központi pénzekből került sor. A tervek szerint amellet, hogy megújult a híd, funkciót is kap, rajta a gyalogos és kerékpáros forgalom is zajlik majd Zalaszentgrót és Aranyod között.

Kellemes körülmények között lehet megpihenni a parkban, mely a Batthyány-kastély mellett található.

A csodálatos fák, virágok között áll a Történelmi Emlékmű, mely a város háborúban elesett áldozatainak állít emléket.

A kastély melletti parkban kellemes körülmények között lehet pihenni

A Kiskastély nemrég megújult épülete

Történelmi emlékmű a turulmadárral

A Főtér Makovecz Imre tervei alapján újult meg

A megvalósult álmom, a termálfürdő

Ha az utazó megfárad a sétában, a város, a környék bebarangolásában, jól teszi, ha a Szent Gróth Termálfürdő és Szabadidőközpont felé veszi az irányt. A város határában, Tüskeszentpéter és Zalabér között, szinte mesésen szép természeti környezetben fekszik a létesítmény, mely öt külső és négy beltéri medencével, valamint számos strandoláshoz „kötődő” szolgáltatással várja vendégeit. A vize kiváló összetételű, ezt bizonyítja, hogy ugyanabból a kútból származik, amiből az országszerte kedvelt NaturAqua ásványvizet palackozzák. Az előzetes vizsgálatok szerint gyógyászatra is eredményesen tudják majd használni a fürdő vizét. Hétvégenként és hét közben egyaránt programok várják a létesítmény közönségét.

A termálfürdő egy kánikulai hétvégén

Az óriáscúszdát főként a gyerekek és a fiatalok kedvelik

A fedett fürdő az úszók paradicsoma

A medencéket élményelemek is gazdagítják

Az iskolások rendszeres vendégei a termálfördőnek

A fürdő meleg vize miatt minden évszakban közkedvelt

A legkisebbek is szívesen lubickolnak

Intézmények, civilek

Zalaszentgrót intézményrendszeréről el lehet mondani, hogy körültekintően próbálja kielégíteni a helyi és környékbeli igényeket.

Zalaszentgróton óvoda, általános iskola, illetve középiskola működik, míg a Batthyány-kastély általános iskolának és diákotthonnak ad helyet.

Nem hiányzik a városból az alapfokú művészet oktatás sem. Az Erkel Ferenc Zeneiskola már számos kiválóságot adott a művészeti életnek.

A Zrínyi Miklós Általános Iskola az elmúlt tanévében ünnepelte alapításának 110. évfordulóját. Az intézmény a város első alapfokú iskolája volt. A Csányi László Általános Iskola 1967-ben nyitotta meg kapuit. A két intézményt évekkel ezelőtt összevonták, az egykori Csányiban az alsósok, a Zrínyiben a felsősök tanulnak. Mindkét korábbi intézmény számos tanulmányi és sportsikert tudhat maga mögött. Megújult az óvoda is, a felújítás jobb körülményeket biztosít a kicsiknek és a dolgozóknak egyaránt.

A műemlék épületegyüttesben, a Batthyány-kastélyban 1950 októberétől gyógypedagógiai intézmény, a Koncz Dezső gyógypedagógiai intézet működik.

A Csányi-Zrínyi Általános Iskola története kiállítás formájában is megjelenik

Az általános iskola tavaly ünnepelte 110 éves fennállását

A megújult óvoda kellemes körülményeket biztosít a gyerekeknek

A Béri Balogh Ádám-középiskola a környék egyetlen középfokú oktatási intézménye, ahol nappali felnőttképzés is folyik.

A középiskola mazzorettcsoportja számos rendezvényen fellép

A város kulturális életét, rendezvényeit a Városi Művelődési Központ, Könyvtár és Művészeti Iskola fogja össze. Az intézmény, melyben a gyermek és felnőtt könyvtár, valamint a mozi is helyet kapott – 1970 óta számtalan szakkörnek, bemutatónak, kiállításnak, előadásnak adott helyet, s több klubot is működtet. 1996 óta oktatás is folyik a VMK-ban, a gyermekek és a fiatalok a néptánc, a balett, illetve a színjátszás fortélyait sajátíthatják el szervezett keretek között. E helyen működik a Városi Könyvtár is. A Városi Egészségügyi Központ felnőtt és gyermek háziiorvosi szolgálatokkal, különböző szakrendelésekkel és gondozókkal, valamint a hétközi és hétvégi ügyelettel biztosítja a város és környéke zavartalan egészségügyi ellátását. Az intézmény épületét bővítik, aminek köszönhetően több új szakrendelést is indítanak.

Zalaszentgróton számos egyesület, civil szervezet, művészeti csoport működik. A teljesség igénye nélkül említhetjük az Önkéntes Tűzoltó Egyesületet, a Pro-Urbe-díjas Városi Fúvószenekart, a Városi Kamarakórust, a VMK keretein belül működő táncegyütteseket, illetve klubokat. A természetjárók, a horgászok és a vadászok szintén szervezetekbe tömörülve dolgoznak.

A Városi Fúvószenekar tevékenységét Pro Urbe-díjjal ismerték el

A Városi Művelődési Központ kulturális bemutatók színhelye

Az Egészségügyi Központ jövőre megújul és bővül

Tűzoltónap a városban

Kulturális élet, hagyományápolás

A városban több kulturális rendezvény is hagyománnyá vált. A Magyar Kultúra Napján a település valamennyi művészeti és kulturális csoportja bemutatkozik. Ezzel a rendezvénnyel veszi kezdetét a kulturális évad. Évenként megrendezik a pütkösi fűvóstalálkozót, a szüreti fesztivált, valamint a nemzetközi néptánc gálát, ám alkalmi kulturális rendezvényekre is sor kerül. A tavaszi és őszi tárlat már közel 40 éves múlt-ra tekint vissza. Országosan is elismert hírű a Zalaszentgróti Színjátszó Tábor, melyre nem csak hazánkából, hanem a határon túlról is érkeznek ifjú színészelöltek. Zalaszentgróton szintén hagyomány a Szent Imre-napi búcsú, ezt az Imre napját követő vasárnap tartják. Hagyománnyá vált Zalaszentgróton a Zalavölgyi Kultúrtivornya elnevezésű program, mely néhány éve nyár közepén egy héten át kínál minden korosztály számára széleskörű programot. De említhetjük a Pusztika Oszika Zala kajak-kenu túrát, ami az elmúlt években országosan ismert és „keresett” rendezvény-nyé nőtte ki magát. Népszerű a természetjárás, így a szüreti barangolások pincétől pincéig elnevezésű túra. A közös adventi gyertyagyújtás és a Mindenki Karácsonya ünnepség is meghonosodott.

Az Magyar Kultúra Napja, az Arvisura Táncgyűttes fellépése

A télűző rendezvény egyre népszerűbb program

A Pusztika Oszika flúgos futamra több százan neveznek

Az őszi és tavaszi tárlat közel 40 éves múltira tekint vissza

A Városi Kamarakórus

A Zalavölgyi Kultúrtivornya változatos programokat kínál

Évente megrendezik a Mindenki karácsonya ünnepséget

Sport, szórakozás

A horgászok több halastónál hódolhatnak szenvedélyüknek

Zalaszentgróton a sportélet meglehetősen változatos, a férfi futball, illetve a férfi/női kézilabda, valamint a teke egyaránt nagy népszerűségnek örvend, az utóbbi években pedig a karate egyik nemzetközi fellegrája lett a századik magyar város. Amerikától Japánig számos országból érkeznek a küzdősport szerelmesei, fekete övesei a táborba, mely sensei Sáfár László nevéhez fűződik, s melynek a Városi Sportcsarnok ad helyet. A tábor rendszerint versennyel ér véget. Az iskolák diákjai számos szép eredményt mondhatnak magukénak. A város rendelkezik labdarúgó pályákkal, valamint a már említett modern sportcsarnokkal, az utóbbi nemzetközi versenyek, játékok lebonyolítására is kiválóan alkalmas.

A szabadidő eltöltési, szórakozási lehetőségek széleskörűek, a város és környéke lehetőséget biztosít a horgászatra, vadászatra és természetjárásra, kerékpározásra, valamint a lovassportokra. Ezen lehetőségekre évente több rendszeres program épül. A horgászok több tó közül választhatnak, melyekről tudni kell, hogy ezekből több esetben rekordmértű halakat sikerült már kifogni. A vadászok a szinte érintetlen erdőkben sokféle vadat találnak, a nimródok jó néhányszor ejtettek már el aranyérmes trófeájú vadat, sőt, évekkel ezelőtt világviszonylatban ritkának számító fehér őz is puskavégre került. S ha már a szórakozást említettük, feltétlenül szólni kell az Ibiza Klub diszkóról, mely minden szombaton a fiatalok fellegrájára.

A nemzetközi karatetáborba a világ minden tájáról érkeznek

Az indiántábornak a termálfürdő a helyszíne

A városrészek

Aranyod

Zalaszentgrót városrésze, mely a XVI. században a Harkályi illetve Salamonvári család birtokai közé tartozott. E család kihalásával a következő évszázad első felében és még 1458-ban is a herbortyai Ostfiak és a Mavotichok kezében volt. 1828-ban 33 házból állott, 270 lakossal, földesurai köznemesi családok voltak, lélekszáma 1851-ben 280 fő volt. 1900-ig Alsó- és Felső Aranyod névben két külön helységre volt osztva, e század elején egyesítették. A városrészben élénk közéleti tevékenység folyik, az elmúlt tíz év alatt sportpálya épült, megújult a kultúrház, s tisztelegve a két világháború áldozatai előtt emlékművet is állítottak. Több program, így a városrészi nap és a majális is hagyománnyá vált. Aranyodon az infrastruktúra is kiépült.

Az aranyodi szőlőhegyről pazar a panoráma

A csáfordi harangláb

Csáford

Csáford, Chafurd néven 1311-ben fordul elő első ízben okleveleinkben. Plébániája már 1333-ban fennállott, 1526-ban részben Hegyesd várához tartozott. A csodálatos helyen fekvő település szépsége a nyugodtsága miatt egyaránt kedvelt a külföldiek körében, akik közül az elmúlt években sokan vásároltak és újíttak fel régi házakat. A csodálatos hegyekkel-dombokkal ölelt település lankái kiváló lehetőséget biztosítanak a szőlőtermesztésre, a kedvező éghajlat miatt pedig az itteni nedűk nagyon ízletesek. A városrészben világháborús emlékművet avattak, majd a régi iskolából templomot alakítottak ki. Infrastrukturális téren ugyancsak szépen fejlődött a település, legutóbb a vezetékes gázhálózatot építették ki lakossági és részönkormányzati összefogással. Csáfordon szintén sor kerül összejövetelekre, az időseket például rendszeresen köszöntik e településen. Kedvelt program a lángosfesztivál is.

Kisszentgrót

Kisutca és Polgárváros elnevezés alatt találjuk a régi forrásokban. Valóban Szentgrót elővárosának, vagy külvárosának tekinthető, melyet a város szabad polgárai (iparosai, kereskedői) alapítottak és laktak. Ezért a volt polgárváros elnevezés is, megkülönböztetésül a vártól és a földesúr jobbágysai által lakott résztől. Története így azonosnak tekinthető Szentgróttal. A városrészben éppen történelmi múltja miatt jócskán akad látnivaló, ezek között is első számú a Romtorony, melyet szép park vesz körül. Ugyancsak érdemes megnézni a kis templomot, melyet néhány évvel ezelőtt egy régi iskolaépületből sikerült kialakítani, s Szent Gellért a védőszentje. Néhány esztendeje búcsút is tartanak a városrészben, méghozzá a Gellért napot követő vasárnapon.

Szüreti felvonulás Kisszentgróton

Tekenye

A Vérbulcsú törzséből származó Tekenye nemzetség a honfoglalás után e vidéket szállta meg, s a település e nemzetség nevét őrizte meg. 1333-ban már egyháza volt, 1720-ban nemesi igazgatás alatt állt, s 728 lakosa volt. A község az elmúlt években igazi fejlődésen esett át. Az infrastruktúra kiépítése mellett a városrész mindenkori vezetése kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a lakosság ne költözzön el. A nevezetes ünnepeket mindig közösségben tartják, ahogy az idősök számára is rendezvényeket szerveznek. A hagyományos nyári pogácsafesztiválon mindig tömeg van, de emellett a gyermekekre is kiemelt figyelmet fordítanak: számukra játszóteret is kialakítottak, az ünnepek előtt pedig játszóházat is indítanak. Temploma 1748-ban, a község központjában lévő temetődombon a régi kápolna helyén épült. 1913-ban szentélyt csatoltak hozzá, benne gyönyörű oltárral, melyet Szent István, Szent László, Pál és Péter apostol szobrai díszítenek.

Tekenye központja az emlékművel

Tüskeszentpéter

Terra Sanctus Petrus a Nádasd folyó mellett 1166-ban szerepel, ahol a János lovagok kaptak letelepedésre engedélyt és birtokot. A XIII. században Pálos monostoráról van említés. A pálosokon kívül bírta a Kanizsai család és több köznemes, a török hódoltság alatt is nemesek lakták.

Tüskeszentpéter első számú nevezetessége minden bizonnyal a már messziről szembetűnő malom, melynek lisztje messze földön híres. A település nyugodtsága miatt szintén a külföldiek kedvel lakóhelye. A községben rendszeresen a települési rendezvények, egyebek között minden esztendőben nagy sikert arat a szüreti felvonulás, s a búcsú, melyet Péter-Pál nap utáni vasárnap tartanak.

Temploma 1776-ban épült, s az 1966-68 közötti rekonstrukció után

Tüskeszentpéter temploma

a közelmúltban kívül belül megújult. A története meglehetősen hányattatott: a török-dúlás idején teljesen elpusztult, romjaiból az „új” faluban építették fel a jelenleg álló épületet. A falak a torony tetejéig téglából, a tető faszindelyből készült, a csúcsán pedig egy hatalmas vaskereszt állt. A falai hófehérek voltak, oltárképe pedig Péter és Pál találkozását ábrázolta. Volt két harangja is, melyek a háború idején a katonaság „martalékává lettek.” Azóta az egykori szentgróti harang szól a toronyban.

Zalakoppány

Koppán a Lőrente nembeli Bezerédi család ősi birtokai közé tartozott, plébánosának nevét forrás 1419-ben említette először, tehát már ekkor egyháza volt. A török megszállás alatt is lakott maradt, birtokosai a Bezerédi, a Fényes és a Kozáry családok.

A település legmagasabb pontján álló temploma műemlék jellegű, udvarában található a hősi emlékmű. A valóban szép, mondhatni vadregényes környezetben fekvő településen számos külföldi, s magyar család vásárolt birtokot és házat az elmúlt esztendőök során. Ezek felújításával szépült a városrész, melynek felújított kultúrházában egyre több rendezvényt tartanak. Az idősek napja mellett évente megrendezik a zalakoppányi borok versenyét, melyben mindenki megízlelheti a kiváló zamatú nedűket. A városrészben az augusztus 15-ét követő vasárnap tartják a búcsút. Az infrastruktúra kiépítésére is nagy gondot fordít a részönkormányzat.

Zalakoppányban több civil szervezet, így polgárőrség is működik

Zalaudvarnok

Vouarnok a Yürle nembeliek ősi birtoka volt, 1479-ben a Szentgiroltiaknak volt portája Udvarnokon. A XVII. Század végén a Batthyány család javai közé került, míg 1851-ben a Batthyányiak szentgróti uradalmához tartozott, s 650 lelket számlált.

Zalaudvarnok infrastruktúrája teljesnek mondható, a település folyamatosan szépül. Ahogy a többi városrészben, úgy itt is sok az ingatlanal rendelkező külföldi.

Ők házakat újjítottak és újítanak fel, szépitve ezzel a település képét. Érdekes stílusú temploma, melyet a település lakosságának összefogása által sikerült felépíteni, a városrész látnivalói közé tartozik. Zalaszentgróttal a közúton kívül már kerékpárút is összeköti.

A városrészben Pünkösöd másnapján tartják a búcsút, de más programokat is rendeznek.

Zalaudvarnok temploma

Germersheim, a testvérváros

Zalaszentgrót testvérvárosa a németországi Germersheim, a két település vezetői, illetve művészeti csoportjai számos alkalommal találkoztak a kapcsolat felvétele, valamint a hivatalos szerződés aláírása óta.

A huszonnégyezer lakosú, Karlsruhehoz közeli, Zalaszentgróttól mintegy ezer kilométerre fekvő város ugyanis festői környezetben, a Rajna partján fekszik, látványos pedig egyszerűen lenyűgöztek bennünket. Köszönhető ez az Európában is ritkaságszámba menő, téglából felépített sok kilométer hosszú erőd- és sáncrendszernek, melynek épületei számos intézménynek adnak helyet. Építését 1834-ben kezdték meg, a munka 27 éven át tartott. Sokáig nem örülhettek a biztonságnak, amire ugyanis elkészültek, az új védelmi technikák megjelenése miatt elavulttá is vált a rendszer. Az első világháború után, megszüntetve eredeti funkcióját, egy részét le kellett rombolni. Sok épületet ma is használnak, sőt, felújításuk is folyamatos. Ebben működik például a Zeneiskola, melynek fúvósai, illetve Szamba csoportja felejthetetlen koncerttel örvendeztetek meg bennünket. Részben ugyancsak az egykori erődben kapott helyet a helyi FASK nevű egyetem, mely (szinkron)tolmácsolásáról híres világszerte.

A germersheimiek rendszeresen meghívják a zalaszentgrótiakat az Erőd fesztiválra, de az invitálás kölcsönös: a német település csoportja részt vett nyáron a zalai kisváros jubileumi ünnepségén.

Germersheim polgármestere zászlót ajándékozott a városnak

Egy természetes sikertörténet

Hosszú időbe telt, amíg a Coca-Cola Magyarország megtalálta a megfelelő helyet egy kitűnő minőségű ásványvízkút számára. Szakemberek összesen 25 helyszínen vizsgálták meg a víz minőségét, összetételét. A 685 méter mélyről nyert, 14 ezer éven át szűrődött víz kedvező adottságai, a képzett helyi

munkaerő és a festői környezet miatt végül Magyarország 100. városát, Zalaszentgrótot választotta a vállalat palackozója otthonaként.

A Coca-Cola Magyarország természetes ásványvíz márkája, a NaturAqua 2003 áprilisában jelent meg a boltok polcain, először szénsavas és csendes változatban. A választék azóta enyhe, majd 2008 nyarán pedig ízesített vizekkel is kiegészült.

A termék sikerét jól mutatja az értékesített mennyiség évenkénti két-számjegyű gyarapodása, melynek nyomán a NaturAqua hazánk vezető márkájává vált. Az ásványvíz iránti folyamatosan növekvő kereslet miatt 2009 végéig 2,5 milliárd forintos fejlesztés segítségével duplájára, 600 millió literre nőtt a NaturAqua ásványvíz-palackozó éves kapacitása.

A munkahelyteremtő, a térség fejlesztését, és versenyképességének javítását egyaránt szolgáló program megvalósítását az Európai Unió ötszázmillió forinttal támogatta. A Coca-Cola Magyarország mostanáig több, mint 10 milliárd forintnyi beruházással járult hozzá a NaturAqua és Zalaszentgrót sikeréhez. A fejlesztések eredménye-

képpen a vállalat a város egyik legnagyobb adófizetőjévé vált. A palackozó üzem mellett a kereskedelmi és disztribúciós központtal együtt a cég mintegy 150 munkavállalót foglalkoztat a városból és környékéről.

Együtt értük el - elkerülő úttól a játszótérig

A Coca-Cola Magyarország és Zalaszentgrót városa nem csak a munkában társak, egyaránt jelen vannak az élet más területein is. Tevékenységének hatásaival összhangban a vállalat felelősségének érzi a környezet és természet kincseinek megóvását, az infrastruktúra állapotát, élelmiszergyártó céggként pedig az aktív és egészségtudatos életmód népszerűsítését is. Annak érdekében, hogy megfeleljen a város, a közösség érdekeinek és elvárásainak, a Coca-Cola Magyarország Zalaszentgrót város önkormányzatával közösen végzi tevékenységét.

Az alábbiakban összefoglaltuk, mit értek el közösen az elmúlt néhány esztendőben:

- Új játszótérrel adták át a Csányi-Zrínyi Általános Iskola udvarán. A vállalat 3 millió forinttal támogatta az Európai Unió előírásainak megfelelő létesítmény megvalósítását.

- 2008 szeptemberében felavatták a túskesztopéteri elkerülő utat, amelynek 50 millió forintos költsé-

gét – tehermentesítendő a városrészt a jelentős átmenő kamionforgalomtól – a Coca-Cola HBC Magyarország Kft. állta.

- A NaturAqua forrásból feltörő víz hőmérséklete 33 Celsius fokos. Mivel a palackozáshoz csupán 17 Celsius fokos vízre van szükség, ezért a hőfokkülönbséget egy hőszivattyú segítségével a városi termálfürdő fűtésére adják át.

- A cég minden évben több tucat közösen szervezett közösségi és sport programot támogat, csak az elmúlt két esztendőben több, mint ötmillió forinttal járult hozzá ezekhez.

Kirándulások a környéken

Hévíz

A világhírű hévízi gyógytó

Keszthely felé haladva jól teszi az ember, ha – célja szerint – rövid, vagy akár hosszabb időre betér Hévízre. Az Európa-hírű fürdőváros melegvízű gyógytavában jól esik egy kis lubickolás. Az igen rendezett, valószínűleg ékszerdobozhoz hasonló településen sétával is könnyű eltölteni az időt, rengeteg ugyanis a látnivaló: szobrok, virágok, s persze az elmaradhatatlan Árpád-kori egregyi templom. Ami még fontos: Hévízen rengeteg kulturális programot szerveznek a vendégek számára.

Sümege

Türje után, körülbelül 15 kilométert megtéve érjük el Sümeget, mely elsősorban a váráról híres. A különleges alakú várhegyet szinte a település bármelyik pontjáról jól lehet látni, s különleges élményt nyújtanak az építményben található múzeumok, várjátékok, lovagi tornák, s persze a középkori vacsorák.

Sümegeen járva ugyancsak meg kell tekinteni a város két gyönyörű templomát (az úgynevezett alsó templomban Maulbertsch freskók láthatók), valamint a Püspöki palotát.

Keszthely

Hévíztől négy kilométernyire, már a Balaton-partján fekszik Keszthely, mely igazán sok, szinte felsorolhatatlan látnivalót kínál az odaérkezők számára. A maga rengeteg tárlatával, parkjával, gyönyörű például a Festetics kastély, a Georgikon Majormúzeum, a Magyarok Nagyszszonya templom, a Balatoni Múzeum, s persze érdemes kitérőt tenni Fenékpusztára is, ahol a régi kastélyépületet, s a római kori ásatásokat egyaránt látni lehet. Innen már csak egy ugrásnyira van a Kis-Balaton, mely csodálatos növény- és állatvilágával mindenkit elkápráztat.

Természetesen, ha Keszthelyről, a Balaton kulturális fővárosáról beszélünk, akkor meg kell említeni a fürdőzési lehetőséget, a városban három strand is várja a vendégeket. De természetesen a szomszéd településeken, Gyenesdiáson, Vonyarcvashegyen és Balatongyörökön is megmártózhatnak a Balatonban a turisták.

A Festetics-kastély Keszthelyen

Barangolás a Zala-KAR régióban

Zalaszentgrót városként a Zala-KAR kistérség központja. A régiót huszonnégyszáz település alkotja, a természeti környezet önmagáért beszél, vagyis csodálatos. Nézzük a községeket betűrendben.

Almásháza a Keszthely-Zalaegerszeg útvonalon, középtájon helyezkedik el. Zsákfaluként nyugalmat áraszt, az erdők kellős közepén harapnivaló a levegő. Ebből fakadóan kiváló lehetőséget kínál kirándulásra, túrázásra, sőt, horgásztava pecázásra, az erdők vadászásra csábítanak. Nevezetessége a kápolna, mely az 1900-as évek elején épült, a lakók adakozásából.

Batyk Zalabér és Túrje között helyezkedik el, a falu jelentős vasúti csomópont, látványossága a temploma, hősi emlékműve. Jelentős természeti értékekkel is büszkélkedhet, ritka virágai mellett a batyki berek is ismert.

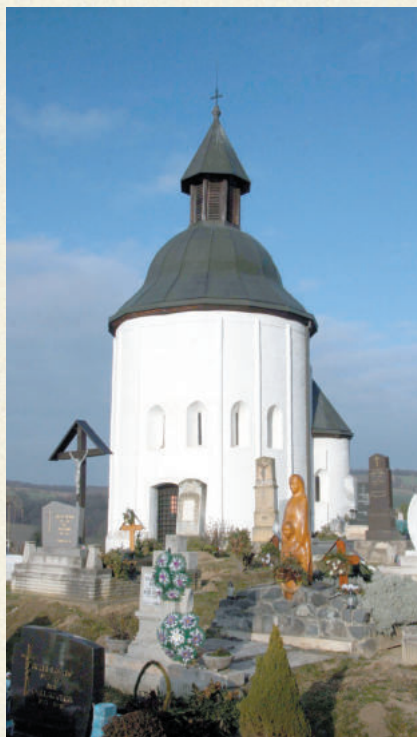
Döbröce a Kovácsi-hegy lábánál található, lakóinak száma száz alatti. Sok a településen a régi épület, a szőlőhegyéről kiváló panoráma nyílik. Látnivalói a faragott eszközökből álló játszótér. Kis faluként szállással is rendelkezik, a turistaház rendezvényeknek is helyet biztosít.

Az utazónak Döbröcre érve a faragott játszótér tűnik fel elsőként

Dötk a térség legkisebb faluja, mégis sok mindennel büszkélkedhet a település. A természeti adottságokat sikerült kihasználni, így a Pakodról megközelíthető zsákfalú egyfajta ökoközpont lett. A tájközpontban állandóak a rendezvények, de a turisták nem csak emiatt keresik fel a községet. A horgásztavak, az erdők, a nyugalom miatt Dötk kedvelt falu a térségben.

Kallósd történelmi múlttal rendelkező település, ezt bizonyítja az Árpád-kori, gótikus kerektemplom, mely a temetődombon magasodik. Bente gyakran tartanak komolyzenei koncerteket. Apró falu, kevés lakossal, ám a vendégszeretet annál nagyobb. Érzékelheti ezt, aki túrát tesz a szőlőhegyen.

Kallósd híressége, az Árpád-kori kerektemplom

Kehidakustány jelentős létszámú település a régióban, híre a fürdője miatt már országos. Ismert Deák Ferencről is, a haza bölcse e helyen lakott hosszú éveken át. A kúriáját felújították, abban múzeum működik.

Kisgörbőn valamivel több, mint kétszázan lagnak, régi, kúriái meghatározzák a faluképet. Ahogy az egykori Bezerédy kúria is, melyhez közel az oroszlanos világháborús emlékmű látható.

Kisvásárhely Sümegtől nem messze fekszik, zsáktelepülés, aprócska község, nyugalma háborítatlan. Régen látogatott volt a Marcal folyó miatt, mely a falu határában kanyargott, ám kiszáradt. A településen halad át az országos kék túraútvonal, a természetet kedvelők szívesen keresik fel a falut.

Kehidakustány nevezetessége a Deák-kúria

A világháborús emlékmű Kisgörcbön

Nagygörbő központja a templommal

Ligetfalva szintén a nyugalmáról híres, ismert. A falu a Zalaegerszeg-Keszthely főútról közelíthető meg, természeti szépsége leírhatatlan.

Mihályfa Sümeg és Szalapa között fekszik, hírességei a római kori emlékek. A régi kúriában ma intézmények működnek. Ismert Róti József fafaragó, akinek házi galériáját gyakran keresik fel vendégek.

Nagygörbő a Kovácsi-hegy lábánál található, ahonnan könnyedén megközelíthetők az országos viszonylatban is egyedülálló bazaltképződmények. A fő utcán áll a templom, nem messze tőle az egykori, nemrég felújított Tolnay kúria.

Óhíd a Fenyős-patak mentén helyezkedik el, a falu egyfajta központ saját térségében. Körjegyzőség, iskola, óvoda, orvosi rendelő működik a településen. Szőlőhegye népszerű a vendégek körében, a programok közül pedig kiemelkedik az olasz cég télűző tűzgyújtása.

Pakod a Sümeg-Zalaegerszeg útvonal közepén kerül elő, temploma műemlék, a szőlőművelésnek pedig évszázados hagyományai vannak. A látóközönséghez tartozik egy „őszi” zsúpfedeles pince is. A turistacsoportok gyakran veszik erre útjukat.

Szalapát 1438-ban Zalapha néven említette először írásos forrás. A Mihályfa és Túrje között elterülő, kanyargós falu lakossága 250 fő. Az elmúlt években sokat szépült, virágosított település közeli szőlőhegye vonzó a turisták számára.

Tilajt a 76-os főútról lehet megközelíteni, nem messze fekszik a zalacsányi tavaktól. Erdők közelségében található, a természeti szépsége miatt sokan kedvelik, keresik fel kirándulás céljából.

Túrje szintén egyfajta központ a régióban, mintegy 2000 lakosával a térség legnagyobb települése. Legfőbb nevezetessége az Árpád-kori templom, melynek falán látható a Szent László legenda freskója. A templom mellett áll a rendház, melyben idősek otthona működik. Iskoláját nemrég építették át, bővítették.

Túrje nevezetessége az Árpád-kori templom a Szent László legendával

Vindornyszőlős. A sziklafolyosó egyedülálló természeti képződmény

Vindornyszőlős az egyik olyan falu a régióban, mely a legtöbb természeti értéket mondhatja magáénak. A Kovácsi-hegy bazaltképződményei, a tőzegláp, a sziklafolyosó, a számos ritka növény és állat miatt sok a turista, akik kialakított tanösvényeken barangolhatják be a falu környezetét. Folyamatban van a tőzegláp turisztikai hasznosítása is.

Zalabér Zalaszentgrót és Zalaegerszeg közti út mellett fekszik, múltja több, mint nyolcszáz évre tekint vissza. Temploma műemlék jellegű, szőlőhegyét a zalai borút részeként jegyzik. A Szent Antal kápolna az egyik központja a turizmusnak.

Zalavég Zala és Vas megye határán helyezkedik el, írásos forrás 1247-ben említette először. Temploma műemlék jellegű. Mivel közel esik a Szajki tavakhoz, jelentős az átmenő turistaforgalma.

A zalabéri hegyi kápolna búcsúnak is helyet ad

Zalavég. Világháborús emlékmű a templomkertben

Sénye

A sényei harangláb karakteresen meghatározza a faluképet

Sénye a Zalaszentgrót és Zalaszentlászló közötti útról érhető el, hosszú, kanyargós bekötőúton. A zsákfalu – mely nevét a Senye személynévből kapta -írásban először 1429-ben említette forrás. A mintegy negyven lakosú kicsi település festői környezetben fekszik, a dombokon szőlők és erdők váltják egymást. Gazdag vadállománya miatt a vadászok kedvelt helye. A falu apró parasztházaival, esztétikus, a tájba illő, új épületeivel, jó levegőjével nyugalmat, kellemes, nyugalmas hangulatot áraszt. Látnivalói között meg kell említeni egyebek között a haranglábát, a valamint az ökomenikus hegyi kápolnát.

Sümegecsehi

Sümegecsehi a Kovácsi-hegy lábánál fekszik, könnyen megközelíthető a 8-as és a 84-es útról. A közeli Sümeg, Hévíz, Keszthely, Tapolca gazdag programkínálata helyett ha nyugalomra, szép környezetre vágyunk, nem bántják meg, ha ellátogatunk az alig 660 ember lakta kis falunkba.

Szépséges környezetben, lankás domboldalakon vezető séta- és túrautak, a falusi élet hangulata és nyugalma érezhető mindenütt. Ám unatkozni nem lehet! Zenés multságokra is gyakran kerül sor, a hegyi pincék kisebb-nagyobb társaságoknak kínálnak kiváló szórakozási lehetőséget, s a helybéli vadászok szívesen vállalkoznak vadászatok és vadlesek szervezésére.

A népzénet, táncot, színházat kedvelők sem csalatkoznak: helyi csoportjaink apraja-nagyja gyakran tart bemutatókat.

Az itt élő, vendégszerető emberek várják az erre járókat, az átutazókat, s különösen az itt megszállni kívánókat!

Sümegecsehi központja a világháborús emlékművel és a templommal

Az utazókat egyedi jelzőablák igazítják el a településen

Zalaszentlászló

Keszthelytől, Hévíztől északra, a Zala folyó völgyében, lankás helyek között helyezkedik el. Lakóinak száma. 835 fő. Mezőgazdasági jellegű település, ipari üzeme nincs.

Nevét Szent László tiszteletére szentelt templomáról kapta. Első írásos említése 1333-ból való. Idegenforgalmi látványosság a Faluház, amely 1985-ben Makovecz Imre tervei alapján épült. Szervesen kapcsolódik hozzá egy 8 szobás panzió, mely 22 vendég elhelyezésére alkalmas. A Makovecz irányzat az újonnan épülő házak stílusában is felfedezhető, mely sajátos hangulatot ad a településnek.

Hévíz, Keszthely és a kehidakustányi melegvizű fürdő közelsége teszi mind vonzóbbá a látogatók számára. Jelentős a külföldiek ingatlanvásárlása.

A községhez tartozó Szentmihálypusztán (Zala folyó partján) lovas idegen-forgalommal foglalkozó tanya működik, lovas oktatást, tereplova-goltatást és sétakocsikázást biztosítanak a látogatók számára. A vendégek elhelyezését 14 szoba, 60 fős étterem és melegkonyha szolgálja.

A gyülevésvi falurészben 2008. májusától működő Óperenciás Hotel várja a településen pihenni vágyó családokat.

Zalaszentlászló egyik hangulatos közttere a faluház előtt

Zalacsány

Zalacsány a Balatontól 15, Hévíztől 6, a zalakarosi gyógyfürdőtől 26 kilométerre fekszik. Domborzati viszonyai érdekesek, látványosak. Meredek erdőségek, völgykatlanok, a Zala folyó völgye szép, élvezetes látványt kínálnak. Az erdők által közrefogott kis tó nem csak a horgászoknak, csónakázóknak szerez örömet, vize strandolásra is alkalmas.

A mintegy ezer lakosú település középkori eredetű, az 1800-as évek közepéig a Csány család birtoka volt – a török megszállást kivéve. A falu híres szülötte, az 1848-as (Szemere) kormány minisztere, Csány László, akit a szabadságharc leverése után Pesten kivégeztek. Szülőháza helyén épült később, 1913-ban a Batthyányiak kastélya, neobarokk klasszicista stílusban.

A kastélyban és a hozzá épített egyszerű szárnyban gyermekotthon működött a 80-as évek végéig. Néhány évi gazdáltság után 2000 elején befejeződött az egész épületegyüttes átalakítása, felújítása. Az országban egyedülálló, saját termálkúttal rendelkező szálloda üzemel, mellette újabb szálláshelyek épültek. Nem messze a Malatinszky kastély várja a vendégeket, az ugyanis szintén szállodaként üzemel, 1991-ben töltötték fel a ma már horgászokat, csónakázókat fogadó tavat. Nyaranta nagy népszerűségnek örvend a „szabadidő-park”. Az erdők aljában lovastelep és lovasklub húzódik meg. Zalacsány határában ír befektetők golfpályát kezdtek építeni.

Zalacsány központjában nemrég készült el az új községháza

Gyakorlati útmutató

Zalaszentgrót megközelítése.

Személygépkocsival: A Budapest felől érkezők számára több alternatíva kínálkozik, ám legegyszerűbb, s leggyorsabb az M7 autópálya. Balatonszentgyörgynél letérve a sztrádáról Fenékpusztá, majd Sármellék, Zalacsány az útirány. A Zalaegerszeg felől érkezőknek a Sümegei útról, Zalabérnél kell letérniük, ha Zalaszentgróra kívánnak utazni. A város az osztrák határtól (Körmentől, Vasvár érintésével) 43, Budapesttől 192, Zalaegerszegtől 28, Keszthelytől pedig 28 kilométerre van.

Autóbuszsal: Zalaszentgrótról a megyében először indult közvetlen távolsági járat a fővárosba, mely ma is rendszeresen közlekedik. A Veszprém és több más megyéből Zalaegerszeg felé tartó távolsági autóbuszjáratok közül szinte valamennyi érinti Zalaszentgrótot. A közlekedés ezen az útvonalon meglehetősen jó, átlagosan másfél óránként indul járat. Keszthely felé szintén több buszjárat van.

Vonattal: Zalaszentgróton megszűnt a zalabéri szárnyvonal, vasúti közlekedésre nincs lehetőség.

Repülőgéppel: A Sármellék és Zalavár (Zalaszentgróttól mintegy 30 kilométernyire) közti FlyBalaton Airport, melynek működéséről interneten és telefonon kap tájékoztatást az érdeklődő.

Kereskedelmi információk és egyéb szolgáltatások

A mintegy 8400 lakosú városban a széleskörű áruválasztékot kínáló élelmiszer és iparcikk üzlethálózaton kívül minden csütörtökön piacot tartanak, a templom melletti téren. Az utazó a városközpontban több étterem közül választhat, de a városrészekben is lehet étkezni. Különlegességet kínál több szőlősgazda, pincékben a borkóstoló keretében vacsorával is várják a vendégeket.

A városban egy hotel és több panzió kínál szállást.

Bankautomatát a Kereskedelmi és Hitelbanknál, illetve az OTP Zrt-nél találnak a városba érkezők.

Zalaszentgróton a benzinkutat a Csáfordi úton találják, az OMW töltőállomás 6-22 óráig tart nyitva.

Orvosi ügyelet: 83/360-218.

Tűzoltóság: 83/560-130.

Rendőrség: 83/360-043.

Tartalomjegyzék

Köszöntő	5
Természeti adottságok	7
Zalaszentgrót régen.....	9
... és ma	14
Séták a városban	17
A megvalósult álom, a termálfürdő	33
Intézmények, civilek	37
Kulturális élet, hagyományápolás	42
Sport, szórakozás	46
A városrészek	48
Germersheim, a testvérváros	55
Egy természetes sikertörténet	56
Kirándulások a környéken	59
Barangolás a Zala-KAR régióban	60
Gyakorlati útmutató	71

